

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Jana Čížka a soudců JUDr. Bc. Kryštofa Horna a Mgr. Ing. Lenky Bursíkové ve věci

žalobce: **D. H.**
toho času ve X
zastoupený advokátem JUDr. Vladimírem Dvořáčkem
sídlem Sokolovská 32/22, Praha 8

proti
žalované: **Vězeňská služba České republiky – Věznice Vinařice**
sídlem Hlavní 245, Vinařice

o žalobě proti rozhodnutí ředitele žalované ze dne 6. 12. 2021, č. j. VS-203749-16/ČJ-2021-800532,

takto:

- I. Rozhodnutí ředitele žalované ze dne 6. 12. 2021, č. j. VS-203749-16/ČJ-2021-800532, se zrušuje a věc se žalované vrací k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku ve výši 16 456 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce JUDr. Vladimíra Dvořáčka, advokáta.

Odůvodnění:

Vymezení věci a dosavadní průběh kázeňského řízení

1. Žalobce vykonává trest odnětí svobody ve věznici spravované žalovanou. Dne 22. 9. 2021 se podrobil orientačnímu vyšetření moči. K odběru vzorku moči došlo uvedeného dne v 9:30 hodin (viz protokol VS-203749-1/ČJ-2021-800532). V tomto odebraném vzorku byl nalezen metamfetamin. Žalobci nebyly uvedeny den ordinovány žádné léky, které by mohly ovlivnit pozitivní výsledek testu na tuto látku. Inkriminovaný vzorek byl téhož dne odeslán ke confirmaci do Všeobecné fakultní nemocnice Praha na oddělení toxikologické laboratoře ústavu soudního lékařství (dále jen „VFN“). Dne 29. 9. 2021 přijal lékař věznice zprávu VFN Praha, která potvrdila doručení vzorku pod označením „materiál č. 31“ ve 12:48 hodin, a že pozitivní výsledek na metamfetamin v moči se potvrzuje.
2. Dne 30. 9. 2021 byl žalobce s výsledkem vyšetření seznámen a bylo proti němu zahájeno kázeňské řízení pro podezření ze spáchání kázeňského přestupku spočívajícího v porušení zákazu povinnosti odsouzeného podle § 28 odst. 3 písm. b) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění ve znění zákona č. 305/2021 Sb. (dále jen „ZVTOS“).
3. Žalobce v průběhu řízení opakovaně namítal, že si není vědom, že by nějakou omamnou látku vůbec požil, takže mu musela být podána nějakou třetí osobou, aniž by si toho byl vědom, nebo muselo dojít k záměně vzorku odebrané moči. V průběhu kázeňského řízení požádal o zajištění testovaného vzorku moči za účelem jeho podrobení srovnávací DNA analýze, a to právě za účelem ověření, zda nedošlo k záměně. Zástupce žalobce dne 4. 10. 2021 požádal ředitele žalované (dále též jen „ředitel“) o zajištění vzorku za účelem umožnění srovnávacího důkazu. Obsahem správního spisu reakce na tuto žádost není.
4. Dne 26. 11. 2021 byli vyslechnuti příslušníci žalované prap. P. Š. a prap. T. A., kteří se dle protokolu zúčastnili odběru vzorku. Svědek Š. vypověděl, že dne 22. 9. 2021 byl na uzavřeném oddílu věznice přítomen provádění orientačního toxikologického vyšetření, jemuž se spolu s žalobcem podrobovali další odsouzení z oddílu K/2. Odběr moči se prováděl s čistými jednorázovými kelímky, každý kelímek byl označen jménem a datem narození odsouzeného, před vykonáním odběru měl každý odsouzený možnost si přidělený kelímek zkontrolovat a po vykonání odběru zapečetit lepenkou, kterou označil svým jménem a podpisem. Takto zapečetěný kelímek si každý odsouzený odnesl na určenou celu, která byla jinak po celou dobu uzamčena. Po příchodu zdravotní sestry na uzavřené oddělení byl žalobce předveden na celu s odebranými vzorky a na vyzvání označil svůj kelímek, zároveň přitom potvrdil neporušenost pečeti, kterou tam předtím sám umístil. Výsledek testu byl pozitivní na metamfetamin. Obdobně vypovídal též svědek A..
5. Rozhodnutím žalované ze dne 30. 11. 2021, č. j. VS-203749-11/ČJ-2021-800532 (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“) byl žalobce shledán vinným, že v průběhu září 2021, s největší pravděpodobností v době v rozmezí 1-5 dní před odběrem moči, požil nepovolené látky obsahující metamfetamin, čímž porušil povinnost plynoucí z § 28 odst. 3 písm. b) ZVTOS, a dopustil se tak spáchání kázeňského přestupku, za což mu byl podle § 46 odst. 3 písm. g) téhož zákona uložen kázeňský trest celodenního umístění do uzavřeného oddílu na 20 dnů. Žalovaná vyšla primárně z výsledku toxikologického vyšetření odebraného vzorku moči, jehož pozitivitu na metamfetamin následně confirmovala laboratoř VFN (v prvostupňovém rozhodnutí je uvedeno, že zástupce žalobce byl dne 19. 10. 2021 informován o tom, že vzorkem již žalovaná – s ohledem na jeho odeslání do laboratoře –

nedisponuje, avšak nabídla součinnost pro případ, že by byla potřeba její souhlas s provedením analýzy v režii žalobce). Žalovaná měla za to, že žalobci bylo jednoznačně prokázáno nepovolené požití návykové látky, a tím i spáchání kázeňského přestupku, k provádění srovnávací analýze DNA proto neshledala důvod.

6. Proti prvostupňovému rozhodnutí podal žalobce dne 30. 11. 2021 stížnost doplněnou dne 2. 12. 2021, ve které především namítl, že výrok prvostupňového rozhodnutí je co do popisu místa, času a způsobu spáchání skutku nekonkrétní. Rozhodnutí pak neobsahuje ani údaj o přesných koncentracích zjištěného metamfetaminu. Opětovně namítl, že si požití návykové látky není vůbec vědom a že mu ji buďto někdo podstrčil, nebo došlo k záměně vzorků moči. Způsob odběru vzorku nezaručoval, že nedojde k manipulaci. Žalobce proto navrhoval, aby odebraný vzorek jeho moči byl podroben DNA analýze.
7. Ředitel rozhodnutím ze dne 6. 12. 2021, č. j. VS-203749-16/ČJ-2021-800532 (dále jen „napadené rozhodnutí“) stížnost žalobce zamítl a prvostupňové rozhodnutí potvrdil. V odůvodnění napadeného rozhodnutí zdůraznil, že pro naplnění skutkové podstaty uvedeného kázeňského přestupu považuje za postačující pozitivní výsledek orientačního testu a jeho následné potvrzení VFN, jež prokazují, že žalobce návykovou látku požil. S odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“) ze dne 17. 4. 2019, č. j. 9 As 338/2018-50, konstatoval, že právní úprava zákazu konzumovat návykovou látku obsažená v § 28 odst. 3 písm. b) ZVTOS nevyžaduje úmyslné zavinění, postačí tedy zavinění z nedbalosti. Proto dle ředitele není rozhodné, zda žalobce návykovou látku požil vědomě, neboť pro vznik odpovědnosti za tento kázeňský přestupek není nezbytné, aby došlo k vědomému požití. Dále ředitel vyloučil, že by došlo k záměně či manipulaci vzorku zejména proto, že ve stejný den byl biologický materiál odebrán i dalším osobám a pozitivita u konfirmačních vzorků byla potvrzena u všech. Ředitel popsal proceduru odbírání vzorků, včetně opatření jménem a zapečetění. Mimo jiné vysvětlil, že se odběr provádí za přítomnosti dalšího zaměstnance věznice a před rozbořem vzorku dochází vždy ke ztotožnění osoby. Námitku případné kontaminace vzorků, aniž by žalobce současně označil konkrétní osobu a způsob kontaminace, označil za nevěrohodnou spekulaci nepodloženou důkazy.
8. K návrhu žalobce na provedení srovnávací DNA analýzy odebraného vzorku ředitel uvedl, že důkazní břemeno ohledně spáchání kázeňského provinění je obecně na žalované, ovšem za situace, kdy je některý z důkazů tvrzením zpochybněn, přesouvá se důkazní břemeno ohledně prokázání tvrzení na stranu žalobce. Žádný předpis žalované neukládá odebrané vzorky archivovat. Ředitel na jednu stranu připustil možnost provedení takové analýzy na příslušném pracovišti, jakož i na možnost věznice poskytnout nezbytnou součinnost, navzdory tomu však dovodil, že „[z]a situace, kdy má Věznice Vinařice **za jednoznačně prokázané**, že odsouzený zakázané látky požil, že odběr biologického materiálu proběhl v souladu s příslušnými předpisy, že k záměně vzorku nedošlo a všechna svá tvrzení doložila relevantními důkazy (čímž bylo možné postavit na jisto, že kázeňský přestupek byl odsouzeným spáchán) se jeví **požadavek** odsouzeného **na úhradu srovnávací analýzy na náklady věznice jako zcela nepatřičný, nelogický a v rozporu s principy důkazního břemene. Účinná obrana odsouzeného tím nebyla a není nikterak dotčena, svá tvrzení však musí v řízení doložit, resp. prokázat a to např. tím, že si na vlastní náklady zajistí analýzu DNA, má-li za to, že je to jediný důkaz, který jeho slova potvrdí**“ (zdůraznění odpovídá textu napadeného rozhodnutí a není zde doplněno soudem). Z uvedených důvodů ředitel vyhodnotil návrh na doplnění dokazování srovnávací DNA analýzou za nadbytečný.

Obsah žaloby

9. Žalobce v žalobě podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), doručené soudu dne 5. 1. 2022, s odkazem usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 15. 1. 2008, č. j. 2 As 34/2006-73, č. 1546/2008 Sb. NSS, namítá, že ve výroku napadeného rozhodnutí není uveden čas a datum odběru. Množství zjištěné nedovolené látky pak není uvedeno ani v odůvodnění, což žalobci znesnadňuje jeho procesní obranu, zejména ve vztahu k tvrzení o možnosti nevědomého použití v důsledku jednání třetí osoby či nesprávně provedeného odběru. Z odborné literatury je přitom známo, že všude tam, kde se pohybují uživatelé metamfetaminu, dochází ke kontaminaci prostředí, mediálně jsou známy též případy kontaminace vody a ryb v ní žijících.
10. Žalobce považuje za zcela nepřijatelné, že napadené rozhodnutí vychází z teze, že fakticky není nutno prokazovat zavinění. Skutek zakládající kázeňský přestupek však musí být prokázán nejen po objektivní stránce z hlediska naplnění skutkové podstaty, ale též po stránce subjektivní. I zavinění tedy musí být prokázáno a nelze jej v žádném případě presumovat. Žalovaná i její ředitel se přitom zabývali pouze prokázáním existence nedovolené látky v odebraném vzorku, k čemuž opatřili důkaz o jeho pozitivitě, nijak se ale nevypořádali s námitkou žalobce, který od počátku popírá, že by tuto nedovolenou látku užil vědomě. Nebylo tedy prokázáno, že by žalobce požití návykové látky skutečně zavinil.
11. Žalobce dále nesouhlasí s výkladem napadeného rozhodnutí, že v případě vyslovení nesouhlasu se skutkovými zjištěními správních orgánů se důkazní břemeno přesouvá na obviněného. Právě tato úvaha byla důvodem, proč ředitel nevyhověl návrhu žalobce na provedení srovnávací analýzy. Žalobce připouští, že ředitel a žalovaná samozřejmě nemusejí přistoupit na každý důkazní návrh odsouzeného obviněného z kázeňského přestupku, ovšem pouze pokud jsou skutečnosti, jichž se důkazní návrh týká, bez pochyb osvětleny. V případě žalobcem tvrzené možnosti manipulace se vzorky či jejich záměny tak tomu ovšem nebylo. Přitom právě srovnávací DNA analýza je vhodným důkazem k vyloučení případné manipulace či záměny. V této souvislosti žalobce upozornil, že námitka záměny vzorků bývá ve věznicích poměrně frekventovaná, proto je zapotřebí, aby vnitřní předpisy žalované zajišťovaly možnost provedení odborných analýz schopných rozlišit mezi námitkami účelovými a opodstatněnými. Pokud by totiž odběry byly prováděny skutečně tak, že by možnost manipulace či záměny byla skutečně vyloučena, pak by i ze strany odsouzených byl požadavek na její provedení uplatňován zřídka, neboť by šlo ve většině případů o důkaz usvědčující.
12. Žalobce dále namítá, že v řízení o přestupku je třeba podezřelému umožnit aktivně se zúčastnit procesu dokazování, a pokud má zástupce, tak toto umožnit i jeho zástupci. To se však nestalo a žalovaná se omezila toliko na oznámení zahájení řízení a prostudování materiálů.
13. K podpoře tvrzení o možnosti manipulace se vzorkem odebrané moči žalobce předložil znalecký posudek č. ZP-008-2022 vypracovaný dne 20. 4. 2022 RNDr. D. V., Ph.D., znalcem z oboru kriminalistika, specializace forenzní biologie a genetika (dále jen „znalecký posudek RNDr. V.“), ze kterého má plynout, že v obdobném řízení o spáchání kázeňského provinění ve věznici spravované žalovanou, byl v biologickém vzorku moči odebraném odsouzenému V. R. stanoven smíšený DNA profil dvou osob mužského

pohlaví, konkrétně právě odsouzeného R. a dále nezjištěné třetí osoby. Nelze proto stanovit, která z těchto dvou osob užila metanfetamin zjištěný v odebraném vzorku. Důkaz předložený znaleckým posudkem má dle mínění žalobce sloužit k vyvrácení tvrzení žalované o nemožnosti kontaminace biologického vzorku. Pokud totiž došlo ke kontaminaci odebrané moči odsouzeného R., mohlo dojít také ke kontaminaci vzorku žalobce.

Vyjádření žalované

14. Žalovaná ve vyjádření zdůrazňuje, že ZVTOS nestanoví v případě kázeňského přestupku formu zavinění, pouze obecně zakotvuje požadavek zaviněného porušení povinnosti, pořádku či kázně. V případě zákazu konzumovat nepovolené látky je pro naplnění skutkové podstaty kázeňského přestupku dostatečný pozitivní výsledek orientačního testu a jeho následné potvrzení provedením odborné analýzy příslušným odborným pracovištěm. Hodnoty detekovaných látek se neuvádí, jelikož pro naplnění skutkové podstaty kázeňského provinění nejsou významné. Pokud jde o formu zavinění vyžadovanou pro spáchání kázeňského přestupku dle § 28 odst. 3 písm. b) ZVTOS, má být za analogického použití zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen „přestupkový zákon“) a s odkazem na závěry obsažené v rozsudku NSS ze dne 22. 2. 2017, č. j. 6 As 303/2016-37, či rozsudku téhož soudu ze dne 5. 12. 2014, č. j. A As 101/2014-26, dostatečná nevědomá nedbalost.
15. K návrhu na provedení důkazu srovnávací DNA analýzou žalovaná nepřistoupila s ohledem na nevěrohodnost žalobce plynoucí z jeho předchozí trestné činnosti spočívající v nedovolené výrobě a jiném nakládání s omamnými látkami. Tvrzení, že je záměna biologických vzorků při jejich nakládání frekventovaná, žalovaná označila za spekulaci.
16. Dle mínění žalované byl žalobce v průběhu výkonu trestu odnětí svobody povinen jednat tak, aby svým jednáním minimalizoval vznik událostí spojených s užitím návykových látek a nevystavoval se svou nedbalostí možnému postihu, tj. zejména věnoval zvýšenou pozornost riziku kontaminace potravin a nápojů těmito látkami.
17. Ze všech výše uvedených důvodů žalovaná navrhla žalobu zamítnout.

Posouzení soudem

18. O žalobě rozhodl soud bez jednání, neboť žalovaná vyslovila s takovým postupem souhlas a souhlas žalobce se presumuje, jelikož ani na výzvu soudu nesdělil, že by s rozhodnutím věci bez jednání nesouhlasil (§ 51 odst. 1 s. ř. s.).
19. Soud dále ověřil, že žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou a splňuje všechny formální náležitosti na ni kladené. Jde tedy o žalobu projednatelnou. Při přezkumu napadeného rozhodnutí vycházel soud ze skutkového a právního stavu, který zde byl v době jeho vydání (§ 75 odst. 1 s. ř. s.), přičemž napadené rozhodnutí přezkoumal v mezích uplatněných žalobních bodů, jimiž je vázán (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.).
20. Podle § 28 odst. 3 písm. b) ZVTOS „[o]dsouzeným je zakázáno vyrábět, přechovávat a konzumovat alkoholické nápoje a jiné návykové látky, vyrábět a přechovávat předměty, které by mohly být použity k ohrožení bezpečnosti osob a majetku nebo k útěku, nebo které by svým množstvím nebo povahou mohly narušovat pořádek anebo poškodit zdraví.“
21. Podle § 46 odst. 1 ZVTOS „[k]ázeňským přestupkem je zaviněné porušení zákonem stanovené nebo na jeho základě uložené povinnosti, pořádku nebo kázně během výkonu trestu.“

22. V nyní posuzované věci není mezi stranami sporné, že ve vzorku moči označeném jménem žalobce byla testem zjištěna zakázaná návyková látka (metamfetamin). Tato skutečnost tedy nasvědčuje porušení zákazu konzumovat v průběhu výkonu trestu odnětí svobody návykové látky, jenž je vyjádřen v § 28 odst. 3 písm. b) ZVTOS. Aby však toto porušení založilo odpovědnost za kázeňský přestupek ve smyslu § 46 odst. 1 téhož zákona, muselo by se za strany odsouzeného jednat zároveň o **zaviněné** porušení této povinnosti. A právě vtom tkví jádro sporu. Zatímco žalobce je přesvědčen, že porušení této povinnosti nezavinil, neboť si nebyl vědom toho, že by návykovou látku požil, tak žalovaná i její ředitel jsou naproti tomu přesvědčeni, že pro vznik zavinění není vědomost o požití návykové látky vůbec rozhodující.
23. Výchozí úvaha žalované i jejího ředitele je však mylná. Ředitel sice v odůvodnění napadeného rozhodnutí správně poznamenal, že pro odpovědnost za kázeňský přestupek dle § 28 odst. 3 písm. b) ZVTOS se skutečně nevyžaduje úmyslné zavinění, neboť postačí i zavinění z nedbalosti, k čemuž i přílehu odkázal na rozsudek NSS ze dne 17. 4. 2019, č. j. 9 As 338/2018-50. Závěry odkazovaného rozsudku však ředitel zcela dezinterpretoval, neboť z něj dovozuje mylný závěr, že postačí-li k zavinění nedbalost, pak již není rozhodné, zda si byl obviněný vědom určité skutečnosti zakládající protiprávnost. Jinak řečeno, ředitel (podobně jako předtím žalovaná) v podstatě ztotožnil úmysl s vědomostí a nedbalost s nevědomostí, z čehož dovodil, že nevědomost o určitém jednání (zde požití návykové látky) automaticky zakládá zavinění z nedbalosti. Tak tomu ale není.
24. To, že si někdo není vědom určité skutečnosti (zde požití návykové látky) ještě nemusí nutně znamenat, že zároveň nejedná zaviněně. Zákon předpokládá i možnost zavinění ve formě nevědomé nedbalosti, o takový případ se však jedná tehdy *„jestliže pachatel nevěděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ač to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl* [viz § 15 odst. 3 písm. b) zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů]. Ke vzniku odpovědnosti za nevědomou nedbalost tedy nestačí pouze to, že bylo prokázáno porušení určité zákonné povinnosti (zde zákazu konzumace návykových látek), ale zároveň je třeba přinejmenším prokázat, že porušitel vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům měl a mohl vědět, že se vůbec nějakého porušení dopouští – např. že konzumuje návykovou látku. Jak ostatně dovodil NSS v ředitelem odkazovaném rozsudku ze dne 17. 4. 2019, č. j. 9 As 338/2018-50, odst. 15, *„[p]ovinností správních orgánů tedy bylo prokázat bez důvodných pochybností buďto to, že žalobce, ač obeznámen se zákazem plynoucím z § 28 odst. 3 písm. b) zákona o výkonu trestu, návykovou látku sám konzumoval, nebo že si byl vědom, respektive si vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům měl a mohl být vědom toho, že návykovou látku konzumuje.“* Nejinak tomu mělo být i v případě žalobce, k jehož odpovědnosti za kázeňský přestupek nestačilo prokázat, že vzorku jeho moči byl nalezen metanfetamin, ale také že tuto látku konzumoval buďto vědomě (v takovém případě půjde zpravidla o úmysl, byť nelze zcela vyloučit ani vědomou nedbalost), nebo že tuto látku sice konzumoval nevědomě, ale vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům si měl a mohl být vědom toho, že návykovou látku konzumuje (v takovém případě by šlo o nevědomost nedbalost). Ani nedbalostní zavinění však nelze dovozovat jen na základě existence protiprávního následku (kterému by nasvědčoval pozitivní výsledek testované moči), jak činí žalovaná i její ředitel. V tomto soud zcela přisvědčuje argumentaci žalobce, že zmiňované orgány vězeňské služby zavinění v podstatě presumují, což je však chybný přístup, neboť kázeňské přestupky podle § 46 odst. 1 ZVTOS nejsou postaveny na principu objektivní odpovědnosti.

25. Z předloženého správního spisu nevyplývají skutečnosti, na jejichž základě by bylo možno vyloučit, že žalobce mohl být intoxikován i zcela nevědomě, aniž by mu to mohlo být vytýkáno. Někdo mu například mohl návykovou látku aplikovat do jídla či nápoje z důvodu, aby jej poškodil. Kontaminovaný nápoj či pokrm také mohl být omylem či shodou okolností zaměněn, takže jej dostal žalobce namísto jiné osoby, která se k návykové látce chtěla skrytě dostat. K takovým případům může v prostředí věznice skutečně dojít, neboť návykové látky zde jsou i přes výše zmíněný zákaz dostupné.
26. Z úřední povinnosti je pak soudu známo, že o dostupnosti návykových látek na svých odděleních si je v obecné rovině vědoma i sama žalovaná, neboť ve věci projednávané pod sp. zn. 51 A 92/2021 bylo jako důkaz provedeno formulářové poučení odsouzeného následujícího znění: *„Odsouzený byl poučen o riziku průniku omamných, psychotropních a návykových látek do věznice. S ohledem na tuto skutečnost je povinen, vzhledem k výše uvedenému, věnovat zvýšenou pozornost riziku kontaminace především potravin a nápojů těmito látkami. Znamená to hlavně povinnost dbát zvýšené pozornosti a opatrnosti ve vztahu k jakékoliv konzumaci (jidel nebo tekutin), tak aby předcházel vzniku událostí spojených s užitím omamných, psychotropních a návykových látek a svou vlastní nedbalostí se tak nevystavoval možnému postihu za jejich zneužití ve věznici, ať už v rovině kázeňské či trestně právní (např. nenechával si neuzamčenou osobní skříňku, nevzdaloval se od hrníčku s nápojem apod.). V souvislosti s touto problematikou je rovněž povinen postupovat v souladu s ustanovením § 28 ZVTOS.“* Existence poučení tohoto typu, resp. jeho poskytování odsouzeným, však dle soudu nasvědčuje spíše tomu, že sama žalovaná má problém zabezpečit, aby do jejich prostor zvenčí nepronikaly návykové látky.
27. Jakkoli lze kvitovat, že žalovaná odsouzené upozorňuje na rizika spojená s průnikem těchto látek do prostor věznice, tak zároveň nemůže spoléhat na to, že poučení tohoto typu ji může zbavit povinnosti, aby u odsouzených podezřelých z požití návykové látky prokázala též jejich zavinění. Ani sebelepší poskytnutí poučení o výskytu drog v prostředí věznice nemůže s jistotou vyloučit, že nějaký odsouzený požije návykovou látku omylem či v důsledku jednání jiné osoby, na které nemohl mít vliv (např. podstrčením v jídle či nápoji - viz příklady uváděné výše).
28. V nyní projednávané věci formulářové poučení coby listinný důkaz do spisu žalovanou založeno nebylo (byť je v prvostupňovém rozhodnutí jakési poučení ze dne 3. 11. 2020 zmíněno). Ač soud souhlasí s žalovanou v tom, že odsouzení si mají počínat tak, aby u nich ke konzumaci nedovolených látek nedocházelo, tato jejich obecná povinnost nezbavuje žalovanou povinnosti odůvodnit odsuzující rozhodnutí o kázeňském přestupku tak, aby bylo zřejmé, na základě jakého konkrétního jednání odsouzeného lze ve vztahu ke kázeňskému přestupku dle § 46 odst. 1 ve spojení s § 28 odst. 3 písm. b) ZVTOS dovodit jeho zavinění alespoň ve formě nevědomé nedbalosti.
29. Nyní posuzovaná věc se skutkově do určité míry podobá věci řešené rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 6. 2018, č. j. 22 A 142/2017-39, v němž bylo mj. konstatováno: *„Provedenými důkazy bylo totiž nespochybnitelně zjištěno pouze to, že v moči žalobce byla nalezena návyková látka, nebylo však již prokázáno, že by ji vědomě požil (konzumoval). Aby se totiž mohlo jednat o kázeňský přestupek podle § 46 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody v návaznosti na porušení § 28 odst. 3 písm. b) tohoto zákona, muselo by ze strany žalobce dojít k její zaviněné konzumaci, která musí být v řízení žalobci prokázána. Příslušníci žalované provedené důkazy (zejména výpovědi svědků) vyhodnotili tak, že „neprokazují cizí zavinění“, což však neodpovídá shora uvedené zásadě presumpce neviny, protože prokázána*

musí být vina žalobce, a to včetně subjektivní stránky na jeho straně, tj. zavinění, které se žalobce svojí obhajobou vybudovanou na kontaminaci kávy zakázanou látkou ze strany cizí osoby snažil v průběhu celého řízení vyvrátit. Obhajoba žalobce se přitom nejeví bez dalšího jako zcela nepravděpodobná či nemyslitelná, proto bylo povinností kázeňských orgánů se jí zabývat.“ I pokud by v nyní posuzovaném případě bylo možno vycházet ze zjištění, že v moči žalobce byla nalezena návyková látka, nebylo prokázáno, že k její konzumaci došlo zaviněně.

30. Soud navíc dospěl k závěru, že chybný je nejen právní závěr žalované ohledně zavinění, ale již samotný způsob zjišťování skutkového stavu.
31. Žalobce se již v průběhu kázeňského řízení domáhal zajištění odebraného vzorku a jeho analytického přezkoumání ve vztahu k DNA, nicméně ředitel provedení tohoto důkazu odmítl pro nadbytečnost, kterou spatřoval právě v tom, že přítomnost návykové látky v odebraném vzorku byla prokázána a že to samo o sobě zakládá odpovědnost za přestupek. Důvody tohoto odmítnutí jsou tedy opřeny primárně o úvahu, že v případě existence protiprávního následku již není třeba dokazovat zavinění, což je však – jak bylo podrobně vysvětleno výše – úvaha zcela chybná.
32. Argumentuje-li ředitel přesunem důkazní povinnosti (někdy nesprávně nazývané jako „důkazní břemeno“; viz usnesení rozšířeného senátu ze dne 14. 1. 2014, č. j. 5 As 126/2011-68, č. 3014/2014 Sb. NSS) na žalobce, pak mu soud v tomto dává za pravdu potud, že zpochybňuje-li obviněný z přestupku věrohodnost či vypovídací hodnotu provedených důkazů, pak ve vztahu k tomuto zpochybnění na něj skutečně přechází důkazní povinnost, které v přestupkovém řízení jinak nese správní orgán (srov. např. rozsudek NSS ze dne 22. 8. 2013, č. j. 1 As 45/2013-37, odst. 24, nebo ze dne 3. 5. 2013, č. j. 3 As 9/2013-35). Jenže přesně o to se žalobce snažil, neboť tvrdil-li ve vztahu k odebranému vzorku možnost jeho záměny či manipulace, pak se důkazní povinnost k tomuto tvrzení pokoušel unést právě tím, že požadoval zajištění důkazu k provedení srovnávací analýzy DNA (s tím, že si ji zajistí sám a na vlastní náklady). Jestliže mu ředitel provedení tohoto důkazu vůbec neumožnil s odůvodněním, že skladování nebo archivování již zanalyzovaných odebraných vzorků se neprovádí a věznicí jej neukládá žádný právní předpis, pak tím žalovanému v podstatě předem zamezil splnit důkazní povinnost. Nelze opomenout, že do důkazní nouze se žalobce nedostal vlastní vinou a nelze ji přičíst k jeho tíži. V protikladu s tím však v jiných částech odůvodnění napadeného rozhodnutí neváhal ředitel žalobci vyčítat, že svá tvrzení ničím nedoložil.
33. Výše uvedeným není v žádném případě řečeno, že by orgány vězeňské služby musely automaticky vyhovovat návrhům odsouzených na provádění důkazu znaleckým posudkem či jinou odbornou analýzou. Provádění těchto nákladných důkazů rozhodně nemá místo tam, kde je z okolností zjevné, že záměrem odsouzeného je pouze činit obstrukce a že se z jeho strany jedná toliko o „výkřik do tmy“. Vždy však bude na orgánu vězeňské služby, aby neprovedení takového navrženého důkazu přesvědčivě odůvodnil, což se v případě žalobce nestalo. V prvostupňovém rozhodnutí žalovaná toliko uvedla, že nedisponuje vzorky zaslanými ke confirmaci, je však připravena poskytnout případnou součinnost při provedení DNA analýzy. V napadeném rozhodnutí pak ředitel žalované konstatoval, že k archivaci vzorků určených ke confirmaci nedochází (s ohledem na prostorové požadavky). Dle soudu je podstatné pouze to, že byl žalobce připraven nechat si zpracovat srovnávací DNA analýzu (tento svůj záměr oznámil již ve stížnosti proti prvostupňovému

rozhodnutí), což však s ohledem na likvidaci biologického vzorku (aniž by zcela zřejmé, zda a kdy k takové likvidaci skutečně došlo) nebylo možné.

34. V kontextu uvedeného se soud nemůže nepozastavit nad absurditou části odůvodnění napadeného rozhodnutí, ve které ředitel uvádí, že se mu „*jeví požadavek odsouzeného na úhradu srovnávací analýzy na náklady věznice jako zcela nepatřičný, nelogický a v rozporu s principy důkazního břemene*“ (viz str. 4 napadeného rozhodnutí; zvýraznění textu odpovídá citaci). Soudu není zřejmé, kam ředitel tímto konstatováním mířil a proč něco takového vůbec zmiňoval, neboť v jím projednávané stížnosti žádný takový požadavek vznesen nebyl. Dle soudu naopak řediteli za daných okolností nic nebránilo, aby dal žalobci prostor tento důkaz obstarat a předložit, neboť pokud by byl zanalyzovaný vzorek v pořádku, pak by na nákladech takového důkazu „tratil“ jedině sám žalobce, a to nejen z hlediska vynaložených nákladů, ale též tím, že by sám na sebe předložil důkaz usvědčující. V takových situacích skutečně nelze k důkazním návrhům odsouzených přistupovat jako k *a priori* účelovým, jak činil ředitel v napadeném rozhodnutí.
35. Soud tedy shrnuje, že shledal důvodnými žalobní body, v nichž je namítáno nedostatečné prokázání subjektivní stránky kázeňského přestupku, neboť žalovaná i její ředitel chybně dovozovali odpovědnost jen z výsledku testu moči. Jde o hlavní důvod, proč napadené rozhodnutí neobstojí a proč jej soud zrušuje pro nezákonnost (§ 78 odst. 1 s. ř. s.). Podpůrným důvodem pro zrušení napadeného rozhodnutí jsou dále žalobní body, v nichž je namítáno zmaření možnosti provedení důkazu srovnávací analýzou DNA za účelem potvrzení nebo vyloučení možnosti manipulace s odebraným vzorkem. Postupem žalovaného byl porušen princip rovnosti zbraní a byl založen další důvod pro zrušení napadeného rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s.
36. Soud se dále stručně vyjádří ke zbývajícím žalobním námitkám, které důvodné neshledal:
37. Namítá-li žalobce nedostatky výroku o vině, pak soud připouští, že ve výroku prvostupňového rozhodnutí jsou skutková věta i na ni navazující právní kvalifikace naformulovány značně krkolomně. Navzdory tomu však tento výrok dostojí požadavkům, které pro podobu výroků rozhodnutí ve věcech přestupků vymezuje žalobcem odkazované usnesení rozšířeného NSS ze dne 15. 1. 2008, č. j. 2 As 34/2006-73. Postrádá-li žalobce ve výroku o vině údaj o místě a času odběru, pak soud připomíná, že ve výroku o vině je třeba dle zmiňované judikatury specifikovat místo a čas spáchání skutku, které se s místem a dobou odběru zpravidla shodovat nebudou. Ostatně místo a čas odběru moči nijak nepopisuje jednání, kterého se měl žalobce dopustit, tudíž není důvod jej vůbec ve skutkové větě uvádět. Stejně tak není vadou výroku o vině, že v něm není uvedeno množství zjištěné návykové látky (byť by to bylo dle soudu vhodné pro účely zhodnocení závažnosti posuzovaného jednání), neboť k porušení zákazu konzumovat ve výkonu trestu odnětí svobody návykové látky ve smyslu § 28 odst. 3 písm. b) ZVTOS dochází již tím, že je návyková látka zaviněně požitá, bez ohledu na její množství. Otázka množství může mít vliv leda na druh a výši ukládaného kázeňského trestu, kam ovšem žalobní námitky nesměřují.
38. Soud rovněž nepřisvědčuje žalobní námitce, že by žalobci a jeho zástupci nebylo umožněno hájit svá práva a aktivně se účastnit dokazování. Z obsahu správního spisu vyplývá, že žalobce byl s jednotlivými procesními úkony vždy seznamován a též jeho zástupce byl o nich průběžně vyrozumíván. Skutečnost, že soud shledal napadené

rozhodnutí z určitých důvodů za nezákonné, neznamená, že by veškeré procesní úkony byly chybné v tom smyslu, jak naznačuje daná žalobní námitka.

Závěr a náklady řízení

39. S ohledem na výše uvedené dospěl soud k závěru, že žalovaná i její ředitel pochybili, neboť odpovědnost žalobce za kázeňský přestupek dovodili pouze na základě skutečnosti, že v testovaném vzorku moči byla nalezena návyková látka (metamfetamin), ale již se nijak nezabývali tím (a už vůbec tímto směrem nevedli dokazování), zda žalobce požití návykové látky skutečně zavinil. Na téže chybné úvaze následně ředitel postavil i důvody, pro něž nepřipustil žalobcem navrhovaný důkaz srovnávací analýzou DNA, a to ani v situaci, kdy žalobce byl ochoten nést opatření tohoto důkazu na vlastní náklady. S ohledem na uvedené nemůže napadené rozhodnutí obstát a soud je proto musel zrušit a vrátit věc k novému projednání žalované (výrok I).
40. V dalším řízení je žalovaná vázána právním názorem soudu (§ 78 odst. 5 s. ř. s.) o tom, že k odpovědnosti za kázeňský přestupek podle § 46 odst. 1 ZVTO spočívající v porušení zákazu podle § 28 odst. 3 písm. b) téhož zákona nepostačí prokázat, že žalobce ve výkonu trestu odnětí svobody požil návykovou látku, ale je nutno též prokázat, že tuto návykovou látku požil buďto vědomě (a tedy jednal úmyslně, případně ve vědomé nedbalosti), nebo ji požil sice nevědomě, nicméně vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům si měl být takového požití alespoň vědom (a tedy jednal v nevědomé nedbalosti).
41. Soud neprovedl pro nadbytečnost dokazování znaleckým posudkem RNDr. V. ve věci odsouzeného R. ze dne 20. 4. 2022. Jde totiž o důkaz, který se nevztahuje přímo k projednávané věci a nemůže nic změnit na závěrech soudu. V dalším řízení se však kázeňské orgány s tímto důkazem, který má potenciál značně oslabit závěry o správnosti zjištěného skutkového stavu, řádným způsobem vypořádají. Pakliže bude bezpečně prokázáno, že žalobce zaviněně požil zakázané látky a žalovaná zároveň setrvá na své argumentaci prezentované v řízení před soudem o žalobcově nevěrohodnosti spočívající v jeho drogové trestní minulosti (což jistě nemůže představovat jediný argument, ale může být užít podpůrně spolu s argumenty a důkazy dalšími), neopomene do správního spisu založit podklady – zejména odsuzující rozsudky, ve kterých bude tato argumentace mít oporu.
42. O náhradě nákladů řízení účastníků soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalovaná nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměla úspěch. Žalobce měl ve věci plný úspěch, a proto mu soud přiznal náhradu nákladu řízení ve výši 16 456 Kč. Tato částka se skládá z nákladů na zastoupení advokátem. Výše odměny advokáta zahrnuje čtyři úkony právní služby po 3 100 Kč [převzetí a příprava zastoupení, sepsání žaloby, replika ze dne 2. 5. 2022 a triplika ze dne 12. 5. 2022 podle § 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5, § 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“) a náhradu hotových výdajů za čtyři úkonů právní služby po 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Zástupce žalobce je plátcem daně z přidané hodnoty, k nákladům řízení tak patří i náhrada za daň z přidané hodnoty v sazbě 21 % ve výši 2 856 Kč. Náhradu nákladů řízení uložil soud žalované zaplatit žalobci ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku (§ 54 odst. 7 s. ř. s.) k rukám jeho zástupce (§ 149 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s., výrok II).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližze následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 19. srpna 2022

Mgr. Jan Čížek, v. r.
předseda senátu